

Stage 1 - Metella et ancilla

Metella est in villa. Metella non est contenta: Metella est irata, quod ancilla diligenter non laborat. Metella culinam intrat.

‘eheu! culina est **sordida**,’ inquit Metella. ancilla est in culina.

‘cur tu me vituperas?’ dicit. ‘Grumio est coquus.

Grumio in culina laborat. in culina non laboro.

Metella e culina discessit et hortum intrat. Clemens in horto sedet.

‘**cur otiosus** sedes?’ inquit Metella. ‘**cur** non laboras? ecce! **flores aquam** non habent. sine **aqua pereunt.**’

‘**domina! hodie** in horto non laboro’, respondit Clemens. ‘Caecilius me ad forum ducit. Caecilium exspecto.’

Metella valde irata est. ‘pestis!’ clamat.

subito Caecilius ad villam revenit. hortum intrat. ‘cur clamas?’ rogat.

‘eheu!’ inquit Metella. Clemens et Grumio non laborant. **nihil** faciunt. villa est sordida et flores pereunt.

Caecilius **paulisper** cogitat. ‘**hodie strenue** laboro. in foro **negotium ago** et **pecuniam capio**. quid hodie facis?’

Metella tacet.



Vocabulary

nb: you will also need to use the dictionary at the back of your textbook to look up words not listed below.

sordida	dirty	paulisper	for a short time
cur?	why?	hodie	today
otiosus	idle, at leisure	nihil	nothing
flores	flores	strenue	strenuously; busily
aqua / aquam	water	negotium ago	(I) do business
pereo	(I) perish	pecuniam capio	(I) make money
domina	mistress; lady	quid?	what

Stage 2 - Grumio de se

servus **sum**. in culina laboro. **cotidie** surgo **dum** Caecilius et Metella dormiunt et **pavimentum** **lavo**. **alii** servi me **adiuvant** et **aliquando** **cantamus dum** laboramus.

mane Clemens ad forum **ambulat** et cibum **emit**. cenam coquo et cibum in triclinium portamus.

si dominus est laetus, **aliquando mihi** vinum dat, sed semper **parvam** cenam consumo.

Cerberus me vexat: culinam semper **despoliit** et cibum **rapit**. eheu! **si** canem habes, stultus **es**.

postremo, ad parvum cubiculum **ambulo** cum aliis servis. omnes in **eodem** cubiculo dormimus. servi semper diligenter laborant. numquam **quiescimus**.

Vocabulary

nb: you should use the back of your red book to look up any word you cannot find here

sum, es, est I am, you are, (s)he is

cotidie every day

dum while

pavimentum floor

lavo wash

alii other

adiuvo help

aliquando sometimes

canto (I) sing

mane in the morning

ambulo

emo

mihi

parvum/parvam

despolio

rapio

si

postremo

eodem

quiesco

walk

buy

to me

little, small

raid, plunder

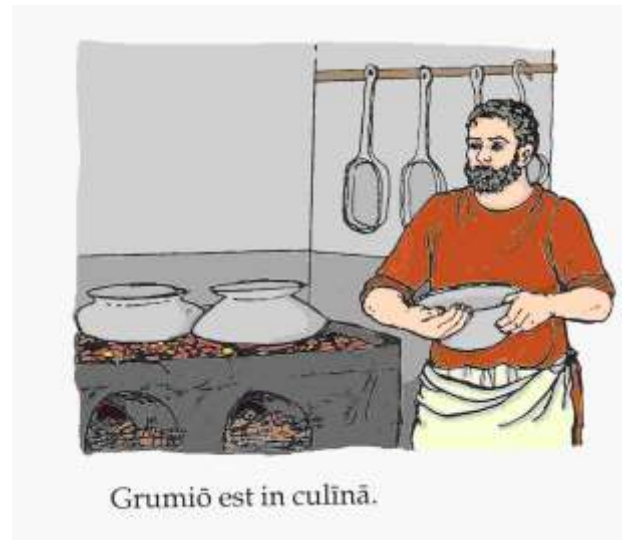
snatch, steal

if

finally

the same

rest



Stage 3 - Hercules et leo Nemeus

NB: words in **blue** are in the **genitive** case. Translate them carefully!



Celer est pictor. pictor est amicus **Caecili**.

Caecilius pictorem ad atrium **villae** ducit. Caecilius amico **mandatum** dat. amicus **consentit**. amicus

picturam in murum **villae** pingit. pictura est **divisa** in **partes tres**.

in **primā parte picturae** Hercules Eurystheum salutatur. Eurystheus est rex et Herculem non amat. Eurystheum Herculem ad **urbem Nemeam** mittit. nam ingens leo **cives Nemeaei** terret. Hercules Eurystheo 'vale' dicit et discessit.

alterā in **parte** leo Nemeus Herculem petit. Hercules leonem pulsatur sed leo est **invulnerabilis**, nam **pellē insecabilem** habet. tandem Hercules **collum leonis** tenet et leonem **strangulat**. nunc leo mortuus est.

tertiā in **parte** Hercules ad Eurystheum revenit. sed Eurystheus Herculem timet, quod Hercules fortis est. **itaque** Eurystheus Herculem non salutatur: **dolium aeneum** in terrā **humat** et in dolio **se celat**. nuntium ad Herculem mittit et alterum laborem **ei** dat. nunc Hercules abit ad **Hydram** Lernaean.

Vocabulary

Nemeus	of Nemea (a place in Greece)	collum	neck
		strangulo	(I) choke, strangle
mandatum	commission, instruction	tertia	third
		itaque	and so
consentio	(I) agree	dolium	jar, urn
divisa	divided	aeneum	bronze
partes tres	three parts	humo	(I) bury
prima	first	se celo	(I) hide
urbs Nemea	the city of Nemea	ei	to him
cives Nemeaei	the citizens of Nemea	Hydra	the Hydra (nine-headed monster)
alter, altera	second, other		
invulnerabilis	invulnerable	Lernaeus	of Lerna (place in
pellis	skin, hide	Greece)	
insecabilis	un-cuttable, indivisible		

Stage 4 - Caecilius pecuniam quaerit

Before you translate this, highlight all the **names** in this passage. Make a note of what the **nominative** form is of each.

Caecilius **primā luce** surgit et ad portum contendit. nam Caecilius pecuniam quaerit.

Caecilius est argentarius; itaque **multi Pompeiani** pecuniam Caecilio debent.

Caecilius Hermogenem **prope naves** invenit. Hermogenem salutatur.

‘salve, Hermogenes’, inquit, ‘cur pecuniam non reddis? hodie pecuniam exspecto. si pecuniam non reddis, te ad basilicam voco.’

sed Hermogenes Caecilio nihil respondet. Hermogenes e portu currit!

Caecilius tristis ad forum ambulat. Caecilius **domum** Rufi visitat. nam Rufus pecuniam Caecilio debet. Caecilius ianuam pulsatur. servus ianuam aperit et Caecilium salutatur.

‘salve, domine’, inquit servus. ‘quid quaeris?’

‘dominum tuum quaero’, inquit Caecilius. ‘dominus tuus pecuniam debet. ubi est dominus tuus?’

‘**nescio**’, inquit servus. ‘dominus abest. solus sum. pecuniam non habeo.’

‘servus **pessimus** es!’ Caecilius clamat. Caecilius servum vituperat. sed servus ianuam claudit. Caecilius domum abit. sed in via Holconius Caecilium exspectat. Caecilius Holconio multam pecuniam debet. Caecilius Holconium videt et fugit.

Vocabulary

prima luce	at first light
multi Pompeiani	many Pompeians
prope naves	near the ships
domus	house, home
nescio	I don't know
pessimus	very bad



Stage 5 - questus Hecubae

Hecuba, previously wife of Priam and queen of Troy, laments her and her people's fate now Troy has been captured and destroyed by the Greek army led by Agamemnon.

*NB: Important words in the **ablative** are marked in **green**. Words in the genitive are marked in **blue**. Think carefully about how to translate these!*

Hecuba:

'quam miseri sumus! omnes feminae **Troianae** sunt **captivae**; **Troia** in ruinis iacet; Priam et filii mortui sunt. Hector in **sepulchro** iacet, **hastā** Achillis **necatus**. ego et filiae sola sunt. flammae non **prohibent** victores: fumus ubique est, sed etiam nunc Graeci per ruinas ambulant: **superstites** interficiunt et pecuniam **Troianorum** capiunt.

Graeci **sorte** distribuunt uxores Troianas: unus Graecus uxorem **Hectoris optat**; alter Cassandram, pulcherrimam **Priami** filiam. novum dominum timeo. iam serva sum: non sum **regina populi magni**.

ecce! Cassandra adest. Cassandra est **sacerdos Apollonis**. Cassandra omnia videt; deus ei dat **scientia futurorum malorum**.'

Cassandra:

'**caedem** video. **caedem** magnam video. rex Agamemnon domum venit, sed Clytemnestra, uxor **regis**, **alium** amat. itaque Clytemnestra **balneum** parat et regem **retiā** et **gladio** necat **dum** otiosus est. eheu!'

omnes maerent.

Vocabulary

Troianae	Trojan	omnia	everything
captivae	captives, prisoners	scientia	knowledge
Troia	Troy	futurus	in the future, to come
sepulchrum	tomb	malum	evil, misfortune
hasta	spear	caedes	slaughter
necatus	killed	alius	another, someone else.
prohibeo	(I) prevent, ward off	balneum	a bath
superstites	survivors	retia	a net
sorte	by lot / lottery	gladius	a sword
opto	(I) wish for	dum	while
regina	queen	maereo	(I) lament
sacerdos	priest / priestess		

Stage 6 - servi otiosi sunt

*Grumio et Melissa in horto sedent.
dominus abest. Melissa de vita **sua** dicit:*

'**serva** non semper eram. mater mea non erat **serva**: nomen **suum** erat Calliope. ubi puella eram, in Graecia habitabamus. olim tamen, ubi **trans mare** ad Syriam navigabamus,



piratae nos ceperunt; in Italia Romanis **vendiderunt**. etiam nunc piratas timeo: nam piratae omnes viros in **nave** necaverunt; feminas et puellas parcebant sed **vendebant**. itaque in urbem Pompeios venalicius nos **apportavit**; sed **iste** venalicius matrem meam mercatori Britannico **vendidit**. nunc mater mea est in Britannia, et ego sum **serva** Caecilii.

Grumio intente audit. tandem quoque de sua vita dicit:

'pater meus erat **princeps** Germanus. In Batavia habitabamus, prope **flumen Rhenum**. pater **odium** in Romanos habebat quod Romani fratrem eius comprehenderunt et necaverunt. tandem, ubi **adhuc** iuvenis eram, rebellionem fecit. nos Batavi trans flumen in **armis natavimus** et Romanos **oppugnativimus**. Romani nihil expectabant; gladios tamen rapuerunt et multos Germanos interfecerunt. patrem meum necaverunt; me in **servitatem** miserunt.

tandem venalicius me Caecilio vendidit. **prius** eram filius principis; nunc servus sum. **prius** cibum optimum consumebam in epulis Germanorum; nunc in villa Caecilii cenas coquo.'

Vocabulary

suus, sua, suum	his / her / its	princeps	chief, prince
serva	(female) slave	flumen Rhenum	the river Rhine
trans	across	odium	hatred
mare	sea	adhuc	still
pirata	pirate	arma	armour
navis	ship	nato	(I) swim
parceo	(I) spare	oppugno	(I) attack
vendo (perfect vendidi)	(I) sell	servitus	slavery
apporto	(I) transport	prius	earlier, before
iste	that	epulae	banquets